

Парубчак І.О.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Карбівник М.Р.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Доманицький О.І.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У СУЧАСНОМУ КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ГУМАНІТАРНИХ СТАНДАРТІВ

У статті досліджено, що забезпечення процесу фізичного виховання є системою державної політики у гуманітарній сфері з реалізації громадянами прав і гарантій щодо рівня та якості здоров'я та передбачає особисту відповідальність кожного за свій стан. Особлива увага приділяється змісту здоров'язберігаючої діяльності, що здійснюється в рамках фізичної культури. Широко поширений європейський досвід щодо проблеми формування суспільної та індивідуальної стратегій оволодіння пізнаннями та вміннями оздоровлення, орієнтації на здоровий спосіб життя, інформаційного розуміння та методичного забезпечення проблеми, а також активним оволодінням рухових дій характеризується на сучасному етапі як запровадження європейських стандартів у гуманітарній сфері.

Стверджується, що гуманітарні виклики вимагають нового підходу до проблем забезпечення фізичного виховання, так від цього залежить якість здоров'я населення. Незважаючи на уявну простоту його повсякденного розуміння, у ньому відображаються фундаментальні аспекти соціального, психічного та духовного буття людини у світі. Найенергійніші зусилля лікарів не можуть гарантувати здоров'я людині, оскільки її здоров'я залежить від конкретних життєвих факторів, в яких житиме і розвиватиметься людина.

Встановлено, що фізичне виховання, що зумовлене зовнішніми мотивами, які, втім, самі собою не забезпечують формування фізичної культури особистості дозволяє ефективно реалізовувати оздоровчі, виховні та освітні можливості гуманітарної політики в Україні. Варто зазначити, що здоров'я громадян не зводиться до деякої природної даності, а воно формується, зміцнюється. Причини та фактори, які негативно впливають на стан здоров'я, здаються малозначними, коли вони взяті окремо, а в сукупності спричиняють негативний ефект для системності державної гуманітарної політики.

Обґрунтовано, що проблема формування культури здорової поведінки громадян стає особливо актуальною у гуманітарній сфері тому, що практична робота служби охорони здоров'я не дає відчутних результатів. Фізичне виховання представляється як процес і результат оволодіння знаннями, вміннями, навичками, що навчаються розвитку світогляду, творчих задатків та здібностей, освоювання систематизованої сукупності моральних та соціокультурних цінностей. Моделлю фізичного розвитку особистості у цьому процесі виступає мотивація, що базується на гуманітарних цінностях в некритичному прийнятті ціннісних орієнтацій.

Ключові слова: державна політика, реалізація, гуманітарні стандарти, фізичне виховання, громадське здоров'я, європейські підходи, сучасний етап.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Фізичне виховання багато в чому базується на гуманітарних основах, постає як механізм перетворення знань на переконання, у внутрішні установки особистості. Сучасні європейські гуманітарні стандарти, формуючи ці установки, надають

найсуттєвіший вплив на процес формування знань та умінь особистості. У період соціально-економічного неблагополуччя, інформаційних перевантажень, проблем суспільства у сфері виховання незмінними є значні запити соціуму.

У той же час підготовка фахівців високої кваліфікації, здатних успішно вирішувати

численні професійні завдання в галузі гуманітарної безпеки нашої держави, в цілому, та дії у позаштатних ситуаціях, зокрема, передбачає, у тому числі, засоби та способи трансформації фізичного потенціалу, відновлення на зміцнення здоров'я громадян України [10]. Через різні форми освіти, навчання та фізичного виховання в особистісному аспекті створюються пріоритети в теоретичному вивченні та діяльнісному використанні якісних та доступних знань та умінь щодо збереження та зміцнення громадського здоров'я, що дозволяє за допомогою здоров'язберігаючих специфічних засобів та методів розкривати фізичні можливості та потенційні здібності людини.

Аналіз останніх досліджень. Незважаючи на широку низку наявних досліджень про позитивний вплив організації фізичного виховання для формування здоров'я особистості як мети, об'єкта та результату діяльності фізичної культури громадяни, залишаються слабо розробленими в науці концепції, технології та методики, спрямовані на взаємозв'язок чи синтез фізкультурної освіти з іншими видами та формами здоров'язберігаючих форм фізичного виховання, зняття протиріччя між програмами навчання, іншого порядку структурування навчальної інформації, створення нових курсів, запровадження здоров'язберігаючих технологій навчання та виховання [2]. У літературі вказується, що наразі вирішення проблеми здоров'я громадян є пріоритетом освітньої системи, оскільки, згідно сучасним уявленням, установка для здоров'я не з'являється в людини сама собою, а формується в результаті впливу європейських гуманітарних стандартів, що визначає здоров'я як мету, об'єкт та результат діяльності, що гарантує оптимальні умови фізичного та психічного становлення громадянського суспільства.

Метою даної статті є обґрунтування формування та реалізації державної політики фізичного виховання у сучасному контексті європейських гуманітарних стандартів.

Виклад основного матеріалу. У вкрай актуальний для суспільства проблематиці надається велике значення фізичному вихованню, як стрижневому фактору, що містить у собі величезні резерви освітніх заходів у рамках масової педагогічної практики з фізичної культури як серед молоді так і решти населення. У нових соціокультурних обставинах життя зміст оздоровчої роботи у сучасній гуманітарній сфері може призвести до досить ефективних результа-

тів [12]. Зазначене включає проведення просвітницької роботи з профілактики тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії, відхилень у сексуальній поведінці, розробку гігієнічних вимог до організації навчальних занять та побудови навчання з урахуванням психофізіологічних особливостей, що займаються, а також індивідуалізації підходу в фізичному вихованні, що сприяє посиленню потреби у заняттях фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Важливо обґрунтувати концептуальні складові державної гуманітарної політики, що дозволить узагальнити раніше відкриті досвідчені факти змісту та організації фізичного виховання серед людей. Використовуючи засоби фізичної культури, педагоги та фахівці активно втручаються в індивідуальні природні процеси, що протікають в організмі людини, коригуючи їх. Отже, можна зафіксувати, що у властивому нашому часі розумінні здоров'я руйнуються ті стійкі стереотипи змісту освіти, які досить жорстко прив'язують здоров'я до медицини [4]. Здоров'я починає сприйматися і розумітися в набагато ширшому контексті, в тому числі, що особливо важливо для нас, у контексті сучасних європейських гуманітарних стандартів.

Здоров'я демонструє нам, чим відрізняється фізичне виховання від інших гуманітарних явищ – це відповідність цілей, що проектуються, і реально досягнутих результатів без помітного відхилення у здоров'ї особистості під час її професійного розвитку. Таке своєрідне втручання може мати різні наслідки для людини, немінуче виникнення етичної проблеми співвідношення цілей, педагогічних засобів, технологій та результатів у практиці традиційного виховання з особливостями психіки, закономірностями функціонування організму, фізичного розвитку особистості та з самою людиною як особистістю. В результаті цього обумовлюється вибір пріоритетів сучасних європейських гуманітарних стандартів, які накладають свій відбиток на особистість того, хто навчається [11].

Проте систематизація, пояснення та усвідомлення даних ситуацій до нашого часу як державної політики фізичним вихованням мало, що є основою виділення гуманітарної політики з теорією і практикою фізичного виховання. Будь-який освітній процес можна розглядати з двох сторін: як процес присвоєння особистістю накопиченого досвіду, культурного потенціалу, які існують об'єктивно незалежно від конкретної людини; і як процес осмислення цінності отри-

муваних знань, їхньої ролі у становленні особистості, можливість застосування у життєдіяльності, що має суто суб'єктивний характер.

Гуманітарна сфера фізичного виховання базується на присвоєнні людьми норм, правил, установок, способів мислення, стандартів, мотивів, без критики, без спроб змінити їх і зробити власними [6]. У цьому аспекті, коли в особистості проявляється складний мотиваційний процес сфери як суб'єкт раціонального значимого вибору фізкультурної діяльності, що спонукають людини до дії мотиви перебувають у стані, коли людина остаточно не розуміє суб'єктивну відповідальність за реалізацію своєї діяльності.

У межах формування та реалізації державної гуманітарної політики, коли у будь-якій традиційній системі виховання та освіти, фізичне виховання виступає моделлю трансформації зовнішніх мотивів у внутрішні, коли громадяни мотивовані підсвідомим чи усвідомленим бажанням заповнення прогалів, «порожніх місць» у структурі власної особистості, що забезпечує інтеріоризацію правил, цінностей здорового способу життя, отриманих у рамках педагогічного процесу від зовнішніх авторитетів а також стану здоров'я, що забезпечує в найближчому майбутньому практичну готовність людини до життєдіяльності. Фактор, що відноситься до громадського здоров'я – оптимальний руховий режим, в основі якого лежать систематичні заняття фізичною культурою, фізкультурно-оздоровчою діяльністю, що ефективно вирішують завдання зміцнення здоров'я та розвитку фізичних здібностей та фізичних якостей, посилення профілактики несприятливих вікових змін.

Форми фізичної культури, що виступають як складові елементи виховної системи, рухова діяльність, фізкультурна діяльність, заняття фізкультурою, можуть бути охоплені поняттям «фізичне виховання», але застосовні вони лише до безпосередніх учасників [8]. Фізичну культуру застосовують на вирішення кола соціально-гуманітарних значимих завдань – задля збереження і зміцнення громадського здоров'я, фізичного вдосконалення, формування моральної та естетичної культури, культури спілкування, відпочинку, розваги.

Необхідно відзначити, що державна гуманітарна політика не забезпечує підростаюче покоління призводить до зникнення інтересу і не має особистісної значущості, оскільки в практиці освіти акцент зроблений на світі реальних об'єктів і часто трактується готовими поняттями

та іншими ідеалізованими пізнання, отриманими не учнями, а фахівцями чи вченими. Слід розуміти як рефлекторне поглинання зовнішніх стосовно людини правил та норм, регулятор навчальної діяльності, зокрема і професійної, і перетворення їх у внутрішні стимули, так засвоюючи певні зразки поведінки, освітні цінності та установки, людина розвивається як особистість.

Це вкрай необхідний процес, що дозволяє людині втілити та вдосконалити у несуперечливих педагогічних конструкціях індивідуальний фонд рухових умінь, навичок здорового, фізкультурно-спортивного стилю життя, розумної організації здорового дозвілля, де оптимальна рухова активність є одним із головних компонентів сучасних європейських гуманітарних стандартів [1]. Таке розуміння фізичної культури дозволяє здійснити перехід від категорії фізичних вправ як основного засобу фізичного виховання до поняття «фізкультурно-оздоровча діяльність», що виступає основною технологічною ланкою у формуванні фізичної культури особистості.

Таким чином, у фізичному вихованні враховується ширша гуманітарна значимість рухової активності, а форми рухової діяльності можуть бути використані поза як фізичного виховання – цілеспрямованого на фізичний стан людини, – а й виховного процесу взагалі [9]. Однак, недостатньо мати зразки уявлень про європейські гуманітарні цінності, знати об'єктивну значущість потреб для життєдіяльності чи прийняття ціннісних орієнтацій фізичної культури. Державна політика фізичного виховання, як зовнішнє поведінкове регулювання, ефективна лише за наявності певних зовнішніх умов, так вони спонукають особистість діяти так, а чи не інакше.

Тому, для формування та реалізації гуманітарної політики, як методологічного принципу фізкультурної освіти представлено педагогічними умовами. Розуміється, що таким чином фізичне виховання включає систему соціально-педагогічних засобів фізичної культури, фізичні вправи, фізичне виховання, спортивна діяльність, функцією якої є навчання та виховання, орієнтоване на оволодіння особистістю здоров'язберігаючими знаннями, способів їх оволодіння та результатів з осмислення, збереження та розвитку компонентів громадянського здоров'я.

Відомо, що будь-яка діяльність, у тому числі й фізичне виховання, обумовлюється зовнішніми

мотивами, які, однак, не забезпечують формування фізичної культури особистості, включення людини у фізкультурну освіту передбачає її позитивну оцінку фізичного виховання, форм фізичної культури. У цьому, орієнтуючись певні знання, ідеали, культурні зразки, він враховує ті аспекти, боку, компоненти, функції занять, які йому виступає як цінності [3]. Отже, фізичне виховання – це педагогічна діяльність, покликана сприяти людині за її активну участь у формуванні та розвитку здоров'я.

Державна гуманітарна політика забезпечує цілісність системи фізичного виховання, тобто активізацію практичної сторони фізичного виховання на основі освітнього моніторингу, що породжується зворотним зв'язком, оскільки існує необхідність регулювання об'єктивної та достовірної інформації про кінцевий результат освітнього процесу з фізичної культури. Самоорганізація ставлення до здоров'я при наданні молоді вільного вибору способів фізкультурно-оздоровчої діяльності виступає основною цінністю та обумовлена розподілом змісту навчального матеріалу та видів практичної діяльності. Також сприяє формуванню готовності людини до самовизначення як усвідомленого фундаменту життєвих цілей та засобів їх досягнення, а також відповідальності, у різних, нерідко невизначених ситуаціях, за прийняття рішення з метою поєднання впевненості у власних силах та почуття гуманітарної значущості.

Нормативне забезпечення фізичного виховання є не хаотичною сумою елементів, а рухливою цілісністю, всі частини якої пов'язані один з одним і виконують певні функції, що дозволяють замінювати елементи управлінської системи та взаємодій у залежності від ситуації, що змінилася, перебудовувати зміст і вносити інші зміни, що дозволяють зберігати стійкість протягом певного періоду часу [7]. Таким чином, незважаючи на те, що сучасні європейські гуманітарні стандарти в галузі збереження, заощадження та зміцнення громадського здоров'я можуть бути різного спрямування, основне місце для основи освіти у сфері здоров'я відводиться фізичній культурі.

Фізична культура, що несе у своєму внутрішньому змісті елементи мобілізації фізичного та духовного потенціалу особистості, природні та гігієнічні фактори, розглядається як системна єдність громадського здоров'я. Сучасна стратегія оздоровлення заснована не на пасивному

вжитті заходів, що проводяться органами охорони здоров'я, а на фізичній активності, спрямованій на турботу про своє здоров'я, фізичне вдосконалення індивідуального, соціального середовища, всього способу життя на основі сучасних європейських гуманітарних цінностей, впровадження корисних звичок.

Фізичне виховання, спираючись на потреби особистості, стимулює їх доступними педагогічними засобами, створюючи установку на здоровий спосіб життя, бачить можливість ненасильницького залучення громадян до занять фізкультурно-оздоровчою діяльністю. Щоб фізична культура стала основним процесом фізкультурної освіти, необхідно, щоб домінуючим початком став пріоритет вибору засобів фізичного самовиховання та фізичного самовдосконалення у межах гуманітарної сфери, самоосвіта у цій сфері діяльності протягом усього життя. В основі такої новітньої концепції лежить ідея поєднання змістовного, процесуально-дієвого організаційно-управлінського компонентів при подачі та сприйнятті навчального матеріалу в сфері фізичного виховання [5]. Ідея надання альтернативи вибору дозволяє позначити такі сценарії розвитку ситуації з урахуванням обставин малого соціуму та із зазначенням тих освітніх та соціальних ризиків, які можуть виникнути в кожному із прогнозованих сценаріїв.

Висновки. Для більшості громадян заняття фізичною культурою за інтересами, побудовані за наведеною моделлю сучасних європейських гуманітарних цінностей є суттєво привабливішими, дають більше можливості для самореалізації та саморозвитку, задоволення потреб та інтересів, управління емоціями, ніж традиційні. Також їхня цінність визначається підтримкою високого тону, широкими можливостями прояву активності. Саме життя вимагає широкого використання фізичної культури в всьому комплексі заходів, пов'язаних з підвищенням дієвості формування та реалізації державної політики фізичного виховання. У громадян відбувається домінування ціннісних уявлень в особистісному розумінні, їхнє звернення до визначальної поведінки, випробуваної особистим досвідом, можливо відчуваючи мотиви як власні, усвідомлюючи, освоюючи найбільш суттєві для себе їх аспекти, з ентузіазмом розширюючи свої можливості для набуття позитивних та корисних якостей, створюючи тим самим нове знання з урахуванням стратегії гуманітарної політики держави.

Список літератури:

1. Бульба В.Г., Поступна О.В., Степанюк О.В. Державна гуманітарна політика України щодо розвитку освіти: механізми реалізації. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013. Вип. 2 (44). С. 7–13.
2. Вавренюк С.А. Генезис організаційно-правового забезпечення державного управління фізичним вихованням молоді на теренах України. *Державне будівництво*. 2014. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-1/index.html> (дата звернення: 27.02.2023).
3. Гонтарук О.М. Проблеми функціонування системи підготовки кадрів та управління у сфері фізичного виховання і спорту в контексті розвитку державно-приватного партнерства в Україні. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. пр. Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2016. № 3 (35). С. 5–10.
4. Кузьменко О.О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою та спортом в Україні та Європі. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Dtr_du/2011_3/files/DU311_07.pdf (дата звернення: 12.02.2023).
5. Парубчак І. Соціальна значимість молодіжних громадських організацій та об'єднань як суб'єктів реалізації державної молодіжної політики. *Ефективність державного управління*: зб. наук. праць. Львів. регіон. Ін-т держ. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; за заг. ред. В.С. Загорського. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. Вип. № 30. С. 212–219.
6. Рудий В. Сучасні стратегії поліпшення фінансування системи охорони здоров'я та можливі шляхи їх застосування в законодавстві України. *Ваше здоров'я*. 2010. № 37. С. 3–4.
7. Савчин М.В. Психічне та особистісне здоров'я громадян як чинник національної безпеки. *Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ. Сер. Психологічна*. 2012. № 2. С. 142–150.
8. Ситник Т. І. Механізми реалізації державної соціально-економічної політики щодо формування громадського здоров'я на етапі суспільних трансформацій в Україні. *Вісник національного університету цивільного захисту України. Державне управління*. 2019. Вип. 1 (10). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13406/1/Ситник2019.pdf> (дата звернення: 11.02.2023).
9. Шафранський В.В., Слабкий Г.О., Качала Л.О. Основи Європейської політики і стратегія для ХХІ століття: стратегічне керівництво в інтересах здоров'я. *Економіка і право охорони здоров'я*: наук.-практ. журн. 2016. № 2 (4). С. 72–75.
10. Cordero-MacIntyre Z. Obesity a worldwide problem. *International Council for Physical Activity and Fitness Research Symposium*. Wrocław, 2006. P. 61.
11. Janssen I. Physical activity, fitness, and cardiac, vascular, and pulmonary morbidities. *Physical Activity and Health*. Wrocław. 2007. P. 161–172.
12. Wytyczne UE dotyczące aktywności fizycznej. Zalecane działania polityczne wspierające aktywność fizyczną wpływającą pozytywnie na zdrowie. *Czwarty projekt skonsolidowany, zatwierdzony przez Grupę Roboczą UE "Sport i Zdrowie"*, Bruksela, 2008. P. 41–42.

Parubchak I.O., Karbivnyk M.R., Domanyckyj O.I. FORMATION AND IMPLEMENTATION OF THE STATE POLICY OF PHYSICAL EDUCATION IN THE MODERN CONTEXT OF EUROPEAN HUMANITARIAN STANDARDS

It has been investigated that the provision of physical education is a system of state policy in the humanitarian sphere to provide citizens with rights and guarantees regarding the level and quality of health and involves the personal responsibility of everyone for their condition. Special attention is paid to the content of health-preserving activities carried out within the framework of physical culture. Widespread experience regarding the problem of forming social and individual strategies for mastering knowledge and skills of recovery, orientation to a healthy lifestyle, informational understanding and methodical provision of the problem, as well as active mastering of motor actions is characterized at the current stage of the introduction of European standards in the humanitarian sphere.

It is claimed that modern conditions require a new approach to the problems of providing physical education, as the quality of the population's health depends on it. Despite the apparent simplicity of its everyday understanding, it reflects the fundamental aspects of the biological, social, mental and spiritual existence of a person in the world. The most energetic efforts of doctors cannot guarantee a person's health, since his health depends on specific life factors in which a person will live and develop.

It has been established that physical education motivated by external motives, which, however, by themselves do not ensure the formation of physical culture of the individual, allows effective realization of health, educational and educational opportunities of physical education in Ukraine. It is worth saying that

human health is not reduced to some natural given, it is formed, strengthened, unfortunately, lost. The causes and factors that negatively affect the state of health seem insignificant when they are taken separately, but in aggregate they have a negative effect.

It is substantiated that the problem of forming a culture of healthy behavior becomes especially relevant in the field of education because the practical work of the health care service does not give tangible results. Education is presented as the process and result of mastering knowledge, abilities, skills, learning to develop worldview, creative gifts and abilities, mastering a systematized set of moral and cultural values. The mechanism of personality development in this process is motivation based on humanitarian policy in the uncritical acceptance of value orientations perceived by others.

Key words: *state policy, implementation, humanitarian standards, physical education, public health, European approaches, modern stage.*